

QR-kod
maqolaning DOI
sahifasini
ochadi

R.O.Paxratdinova. Dual ta'lim shaklida o'quv jarayonlarini tashkil etishning metodik asoslari va samaradorligi // «O'zbekiston olimi ayollarining mamlakat taraqqiyotiga qo'shayotgan hissi» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari (Nukus, 2026-yil 9–10-oktyabr). – Nukus, 2026. – B. 1066–1067. – DOI: <https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/0910218>

DUAL TA'LIM SHAKLIDA O'QUV JARAYONLARINI TASHKIL ETISHNING METODIK ASOSLARI VA SAMARADORLIGI

R.O.Paxratdinova

QDU, Bino va inshootlar qurilishi kafedrasida dotsenti

Zamonaviy mehnat bozorining shiddat bilan rivojlanishi professional ta'lim muassasalari oldiga nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan mukammal darajada birlashtira oladigan raqobatbardosh kadrlar tayyorlash vazifasini qo'ymoqda. Ushbu muammoning eng maqbul yechimlaridan biri — dual ta'lim tizimidir. Dual ta'lim (nemischa *duales System* – ikki tomonlama tizim) — bu ta'lim tizimining shunday shaklidirki, unda talaba o'quv vaqtining bir qismini (odatda 30-40% qismini) ta'lim muassasasida nazariy bilimlarni egallashga, qolgan katta qismini (60-70% qismini) esa bevosita ishlab chiqarish korxonasida, real ish o'rnida amaliy malaka oshirish va kasbni egallashga sarflaydi.

Ushbu tizimning didaktik mohiyati an'anaviy ta'limdagi "nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzilish" to'sig'ini to'liq bartaraf etishga qaratilgan. Dual ta'lim tizimida ta'lim oluvchi dars xonasida o'rgangan qoidalarini ertasi kuni korxonada amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon talabalarda fanga va kasbga bo'lgan qiziqishini keskin oshiradi. Zero, bilim quruq yodlash orqali emas, mantiqiy ehtiyoj va amaliy mehnat jarayonida hosil qilinadi. Bu tizim pedagogik nuqtai nazardan "shaxsga yo'naltirilgan" hamda "faoliyatli yondashuv" tamoyillariga to'liq mos keladi.

Korxona va ta'lim muassasasi hamkorligida dual ta'lim shaklida o'quv jarayonlarini muvaffaqiyatli tashkil etish uch tomonlama "Ta'lim muassasasi – Korxona – Talaba" rasmiy shartnoma tuzishdan boshlanadi. Jarayonning eng murakkab va mas'uliyatli qismi bu o'quv rejalari va dasturlarini ishlab chiqarish talablariga moslab muvofiqlashtirish hisoblanadi. O'quv jarayoni odatda blok-modul tizimi asosida tashkil etiladi: masalan, talaba haftaning 2 kunida universitet yoki texnikumda nazariy darslarni o'zlashtirsa, qolgan 3 yoki 4 kunida korxonaga "shogird" yoki xodim sifatida borib ishlaydi.

Bu jarayonda korxona tomonidan tajribali mutaxassis yoki ishlab chiqarish ustasi, ta'lim muassasasi tomonidan esa pedagog-kordinator tayinlanadi. O'quv rejasi shunday tuzilishi kerakki, korxonada bajarilayotgan amaliy topshiriqlar ta'lim muassasasida o'tilayotgan haftalik mavzular bilan parallel ravishda mos kelishi shart. Raqamli texnologiyalar va elektron platformalar (masalan, HEMIS tizimi) orqali talabaning korxonadagi davomati, bajargan amaliy ishlari sifati va korxona tomonidan tajribali mutaxassisning

«O'zbekiston olimi ayollarining
mamlakat taraqqiyotiga
qo'shayotgan hissi»

XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA
NUKUS, 9–10-OKTYABR 2026

bergan baholari monitoring qilib boriladi. Bu esa o'quv jarayonining boshqariluvchanligi va shaffofligini ta'minlaydi.

Dual ta'lim tizimining yakuniy natijasi talabalarda mehnat bozori talab qiladigan professional kompetensiyalarni shakllantirishdir. Shuning uchun ushbu tizimda an'anaviy baholash usullaridan oddiy og'zaki yoki yozma imtihonlardan voz kechilib, innovatsion nazorat vositalaridan foydalaniladi. Bularga mezonli baholash va amaliy portfolio tizimi kiradi. Talabanning bilim darajasi uning korxonadagi real texnik qurilmalar, smart texnologiyalar (BIM, kompyuter dasturlari va h.k.) bilan qanchalik mustaqil va xatosiz ishlay olishiga qarab baholanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida" GI O'RQ637-son Qonuni. <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish tartibi to'g'risida NIZOM. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.01.2025 y., 09/25/14/0063-son
3. Есенина Е.Ю. Дуальное обучение: возможности, ограничения, условия и практика использования / Е.Ю. Есенина // Профессиональное образование и рынок труда. – 2015. – № 8. – С. 16-1